

uit 't veld

praktijkervaringen

Wij zijn te gast bij Studiecentrum Support midden in het centrum van Oss. Wij zien een mooie open werkruimte met veel bureaus om aan te werken, maar ook loungebanken om samen met elkaar de dag door te nemen. Een grote kast met boeken, koffie en thee onder handbereik. Jongeren lopen in en uit en zijn rustig aan het werk in een open, prettige sfeer, met elkaar, of alleen in opperste concentratie. Wat maakt Support zo uniek? Wat is er anders dan een "gewoon" studiecentrum? Een gesprek met de bevlogene directeur, Moniek van Summeren.

Christine Beenhakker

Hoe het begon

Voordat ik 14 jaar geleden met Support begon heb ik gewerkt bij het speciaal voortgezet onderwijs, waar ik mij in het bijzonder bezighield met studievaardigheidstrainingen voor jongeren, zoals faalangsttrainingen. Studievaardigheid is de techniek en de didactiek van het leren. Voor een grote groep jongeren was dit ook voldoende. Maar ik merkte dat het bij een andere groep jongeren helemaal niet aansloeg, het ging in die gevallen niet om de techniek van leren en huiswerk maken, maar veel meer om een brug te slaan tussen thuis en school. Er was dan bijvoorbeeld sprake van spanningen in de thuissituatie, faalangst, of een heel slechte concentratie. Er speelden een heleboel pedagogische aspecten die feitelijk niets met de techniek van het leren te maken hadden. Dat prikkelde mij en ik ben mij daarin verder gaan verdiepen.

Het onderzoeken van het echte probleem

Hoe komt het, dat ondanks de capaciteiten die je hebt, het niet lukt op school? Wat gebeurt er dan precies? Wat is het belang dat ouders hechten aan school, waarom kunnen ze het kind niet volgen in zijn of haar belevingswereld, waar houdt het kind zich mee bezig? Ik heb toen afspraken gemaakt met grote scholengemeenschappen in Amsterdam en de Bijlmer, maar ook in bijvoorbeeld Amerika en New York om te onderzoeken wat de kinderen tegenhoudt om resultaat te behalen, buiten de didactische aspecten om.

Een nieuwe start

In 1997 heb ik de stoute schoenen aangetrokken en ben ik gestart met Support, met als insteek het begeleiden van jongeren met wie het niet goed gaat op het voortgezet onderwijs zowel vakinhoudelijk en didactisch, als op pedagogisch vlak. Naast studiebegeleiding bood ik de jongeren hulp bij het organiseren en plannen van hun werk en het terugvinden van hun motivatie. Maar ik merkte ook dat we regelmatig werden geconfronteerd met jongeren waar iets meer mee aan de hand was en die wij wilden doorverwijzen voor nader onderzoek. Voor deze groep jongeren heb ik contact gezocht met een orthopedagoge in Berlicum. Wij zijn een samenwerkingsverband aangegaan waardoor er een nieuwe tak bijkwam: Support Onderzoek en Diagnostiek. Zij verricht voor ons alle onderzoeken op het gebied van persoonlijkheidsstoornissen, dyslexie enzovoort.

Trajectbegeleiding en Counselling

Jongeren met een gedragsbeperking, ADD, ADHD, en jongeren binnen het autistische spectrum behoeven weer een volledige andere aanpak. Met deze groep houden wij ons niet bezig met de

vakinhoudelijke begeleiding en huiswerk maken, maar wij helpen hen heel breed met het organiseren, plannen, structureren van het werk, omgaan met zakgeld, leesdossiers bijhouden, enzovoort.

Tenslotte is er nog een groep die alleen komt voor een counselling- of coachingtraject. Het is wat moeilijk om die scheiding in groepen zo strikt aan te brengen, het loopt veel door elkaar heen. Vanuit de counselling en coaching is een soort gedragstherapie en contextuele begeleiding ontstaan.

De duur van de trajecten kan variëren: er zijn jongeren die hier alleen voor studiebegeleiding komen, wat varieert van 3 tot 4 maanden tot een jaar of drie. Jongeren die een diagnose hebben maken hier wel eens hun voortgezet onderwijs af. Counselling en coachingstrajecten beslaan meestal 6 tot 7 sessies.

Procedureverloop

De school verwijst de jongeren door of de ouders nemen zelf contact met ons op. Wij nodigen de jongeren uit voor een intakegesprek en zij moeten vervolgens zelf hun hulpvraag formuleren. Mijn eerste vraag luidt meestal: waarom hebben jouw ouders mij gebeld? Kun je mij dat vertellen, en ben je het met ze eens?

Ik ben ervan overtuigd dat je pas iemand kunt helpen als die persoon zelf enige feeling heeft met zijn eigen hulpvraag. Hoe graag ouders ook hun kind hier naartoe willen hebben, en hoe serieus de school het ook adviseert: als een jonge knul of meisje er geen zin in heeft ga ik er niet mee aan de slag. Dat heeft namelijk geen enkele zin. Daarentegen is het natuurlijk zo dat er niemand zonder reden bij ons komt en natuurlijk hebben de jongeren zelf ook last van hun eigen gedrag.

Grip kwijt

Er komen bijvoorbeeld jongeren die een prachtige VWO diploma kunnen halen maar helemaal vastlopen in exact, en daarbij ondersteuning nodig hebben, of waar het thuis onrustig is. Een andere groep jongeren heeft een gedragsbeperking. Maar de allergrootste groep is de grip kwijt.

De grip, de motivatie, even in een circuit zitten van "wat wil ik eigenlijk en waar doe ik het allemaal voor", daar zijn vaak heel slimme kinderen bij die heel lang niets voor school hebben hoeven doen. In 4 VWO krijgen ze opeens problemen en moeten zij hun motivatie ergens vandaan zien te halen. Het lukt hen dan niet meer met één keer overlezen, de stof blijft niet hangen, beklijft niet, het wordt teveel.

Juist als een jongere aangeeft dat hij of zij "er gewoon geen zin in heeft" neem ik het voor 100% serieus dat hij er geen zin in heeft, maar maak ik het woordje gewoon heel erg groot. Ik geloof er namelijk niet in dat een jongere dat heel gewoon vindt, terwijl hij er veel last van heeft. Daar ga ik niet in mee. Als het niet goed

gaat, om welke reden dan ook, voel je je niet gelukkig. Uit de les gestuurd worden of conflicten hebben is helemaal niet leuk. Iedere jongere reageert op zijn eigen wijze op deze problemen. De een wordt teruggetrokken, de ander zeer recalcitrant, of zelfs agressief, nog weer een ander bouwt een ongelooflijke faalangst op.

Wat dan ook de reden moge zijn: daar begint ons werk en dat vind ik ook meteen de meest interessante vraag: het gaat niet goed, what's going on?

Professionele aanpak

We werken hier met acht begeleiders, allen met een professionele pedagogische of didactische achtergrond. Met alle jongeren is het een zoektocht, waarvan zij zelf mede de route uitstippelen. Wij sturen, en zorgen dat het gecontinueerd en opgevolgd wordt.

Wij koppelen het huiswerk (de schoolse zaken) met hun welbevinden. Met de scholen hebben wij een buitengewone prettige samenwerking. De ochtenden bestaan uit contact en overleg met mentoren, de zorgteams enzovoort.

Kennen wij dat gevoel eigenlijk allemaal niet? Het gevoel van "waar doe ik het allemaal voor, en wat kan ik er later mee"? Daar hoeft je geen puber voor te zijn. Dat je de grip erop weer terugvindt, dat je weet waar je mee bezig bent, dat je een goede keuze kunt maken voor een beroepsopleiding of vervolgstudie, dat je in balans bent en van daaruit handelt, in plaats van het gevoel dat het allemaal moet. Dan ga je veel lekkerder naar school, je komt anders in het leven te staan, je ouders benaderen je anders.

De impact die school heeft op de thuissituatie is veel groter dan je denkt. Een slechte dag op school, een dag met veel conflicten, een dag achter de feiten aanlopen, een dag ergens bijzitten en er eigenlijk helemaal niets van snappen, een dag van spanning en frustratie, stopt volgens mij niet omdat je toevallig om drie uur 's middags op de fiets stapt. Ik denk dat je dat meeneemt naar huis, en andersom ook. Als er thuis problemen zijn, maakt dat je werk op school ook minder. Dit is waarin ik Support uniek vind. Als iemand vastloopt, kijken wij niet alleen naar de didactische begeleiding. Onze insteek is: wat past bij jou, en maak dat je eigen positieve verhaal. Autonomie staat bij ons heel hoog in het vaandel.

Het komt gelukkig maar heel zelden voor dat kinderen ondanks alles uit de boot vallen. Dan komen ze bijvoorbeeld in aanmerking voor psychiatrische ondersteuning, of worden tijdelijk uithuis geplaatst, of liever gezegd krijgen zowel ouders als kinderen een "time out". Dat aantal ligt op zo'n 2 jongeren per jaar.

Diversiteit

Ik vind het heel belangrijk dat de groep heel divers is. Ik wil niet te boek staan als een centrum waar alleen

jongeren met een Persoons Gebonden Budget terecht kunnen, met autisme of ADHD, omdat ik erin geloof dat je die diversiteit die je in het leven tegenkomt hier op de werkvloer ook moet terugvinden.

Iemand die op het Gymnasium zit kan het vaak ongelooflijk goed vinden met iemand van een lager niveau, die bijvoorbeeld weer heel goed kan sporten, en die kunnen elkaar ondersteuning geven. Er ontstaan hier prachtige vriendschappen en contacten met elkaar, door alle lagen heen. En dat vind ik zo belangrijk: het heeft zoveel pedagogische meerwaarde dat bijvoorbeeld iemand die autistisch is geholpen kan worden door een leeftijdsgenoot om zijn werk te plannen, en hij zich daarvoor niet hoeft te schamen of zichzelf te diskwalificeren. Ik ben er dan ook apetrots op dat onze populatie zo divers is en dat wordt door veel ouders ook erg gewaardeerd.

We hebben hier momenteel 181 jongeren, waarvan er 39 een gediagnosticeerde gedragsproblematiek of beperking hebben, dat is een klein vierde deel. De rest komt via de ouders of de school en zij betalen voor de ondersteuning ook zelf. De PGB cliënten komen na indicatie bij ons binnen en voor deze groep hebben wij een apart programma met trajectondersteuning ontwikkeld.

Wat kun je nog wel

Als je beloont wat ze wel kunnen, voelen jongeren zich gezien. Wat kunnen wij daaraan bijdragen om het voor hen fijner te maken? Iedere dag is een dag, we werken niet voor later, maar voor Nu. Als jongeren hier vandaan komen vertrekken zij met het diploma op zak dat ze graag willen hebben.

De afspraak met mij is vast, ik houd de jongeren aan hun beloftes. Als zij hebben beloofd om te gaan leren, moeten ze zich daaraan houden. Ongeacht of er een twee of een zeven voor terugkomt, als je er maar voor geleerd hebt. Of jij je nu aansluit bij een sportvereniging, of iets met die prachtige stem van je gaat doen, wat jij zelf wilt dat ga je doen en daar houd ik je aan. Je mag niet de boel laten versloffen, want dan raak je weer de grip kwijt.

Familiegevoel

Bij een aantal jongeren is er een soort "extended family" gevoel ontstaan. Dat is wat ik ook nogal eens als licht verwijt te horen krijg: het is zo gezellig bij Support. Ouders of leerkrachten zijn daar vaak bang voor, het moet vooral niet te gezellig zijn, ze moeten wel werken. Dat kan ik dan ook alleen maar beamen: ja het is gezellig, en wij werken hard. Voor mij gaan gezelligheid en hard werken heel goed samen. Je hebt het op je werk toch ook vaak gezellig, ook al werk je hard?

Onderweg zijn

Samen met mijn broer en zijn vriendin heb ik een aan-

tal jaren in Nepal de Anapurna route gelopen, 3 weken lang. Na een week begon ik de toppen van de Himalaya te zien. Die zijn zo ver weg en zo hoog, ik was alleen maar gefixeerd op de toppen. Daar keek ik naar en op een gegeven moment dacht ik: ik kan dit echt niet. Mijn conditie is niet goed genoeg, en ik begon verkrampt te lopen, mijn ademhaling ging moeilijk. 's Avonds evalueerden wij wat wij hadden gezien, en kon ik niet geloven dat ik helemaal niets had gezien van wat mijn broer en zijn vriendin allemaal hadden gezien. Ik was alleen maar bezig met het gevoel dat het niet zou lukken.

Na de 4e of 5e dag had ik de keuze: of ik ga terug, want hier geniet ik niet meer van, of ik loop door en ik zie wel waar ik uit kom. Haal ik de top dan haal ik top, ik zie wel, terug kan ik altijd. Vanaf dat moment werd het echt een feest en een vakantie.

Als ik dit verhaal vertel hangen de jongeren aan mijn lippen, het is voor iedereen heel herkenbaar en duidelijk. Wij zijn hier meer geïnteresseerd in het proces naar een

doel, dan naar het doel op zich. De weg is belangrijk.

Contextuele driehoek

Je komt erachter dat er ook zijwegen en rotondes zijn, wanneer gaan we rechtdoor, wanneer nemen we de zijweg of wanneer rijden wij een extra rondje op de rotonde. We nemen de ouders daarin mee, er is een heel open contact met hen en met de scholen. Wat meteen de basis legt voor de bekende contextuele driehoek waar het kind zich in bevindt: ouders – school en wij, Support. Zolang de benen van deze driehoek allemaal gelijk zijn, komt het kind niet in de knel.

De puberteit is een ontdekkingstocht voor iedereen die hier komt: waar ben je nu, waar wil je naartoe en wat heb jij nodig om daar te komen.

Een wereld met veel keuzes en verleidingen is prachtig, maar je moet wel steeds sterker in je schoenen staan om daarin je eigen autonomie te vinden, om je eigen koers te varen.

Je hebt tijd nodig om dat zelf te mogen ondervinden. Het is dan ook fijn als daar wat extra hulp bij is.

Support is 15 jaar geleden begonnen als een organisatie voor didactische en pedagogische ondersteuning. Sindsdien begeleiden zij jongeren van 12 tot 18 jaar die om uiteenlopende redenen vastlopen.

De grootste groep jongeren is niet gediagnosticeerd. Daarbij is sprake van diversiteit aan onderliggende problemen zoals dyslexie, een problematische thuissituatie, heftige pubertijd, problemen met gezag, enzovoorts. Support kiest voor deze groep een pedagogische benadering voor de vakinhoudelijke ondersteuning, met als doel om de jongeren weer grip te laten krijgen op de schoolse situatie.

De tweede groep jongeren heeft als diagnose AD(H)D, ASS, en PDD-NOS. Voor deze groep wordt op grond van de problematiek, zo nodig nader vastgesteld door middel van onderzoek, een (individueel) begeleidingsprogramma op maat geformuleerd. De problemen van deze jongeren liggen onder andere in de mate waarin zij erin slagen de regie over het eigen leven te nemen en in het verlengde daarvan, in het plannen en organiseren van hun dagelijkse activiteiten. Dat uit zich in problemen in de thuissituatie maar ook op school, in de omgang met vrienden, in het bijbaantje en op de sportclub. Daar wreekt zich de moeite met het plannen van hun activiteiten, het aanbrengen van structuur, het communiceren met leeftijdsgenoten en volwassenen, het omgaan met veranderingen, enzovoorts. Bovendien vertoont deze groep jongeren vaak probleemgedrag dat zich uit in (verbale) agressie en manipulatief gedrag.

